

על פרשת היראה

הרב יצחק מאיר רביץ

ירושלים

קיימת בתורה פרשה חשובה מאוד, הידועה בשם פרשת היראה, פרשה זו מסכמת את כל מה שה' שואל מעם ישראל, וראוי לבאר ענין חשוב במבנה הפרשה. נציין גם שהפרשה פותחת באמירה: "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה כו'", והגמ' כבר שואלת אטו יראה מילתא זוטרתא היא, ועונה לגבי משה מילתא זוטרתא, וכבר נתקשו רבים בביאור המאמר. יתכן שמתוך המאמר גם קושיא זו תתורץ, (עכ"פ, הגמ' שם לא מתייחסת לשאר חלקי הפרשה).

בתחילת הפרשה נאמר:

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וּלְעַבְדוֹ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: לְשֹׁמֵר אֵת מִצְוֹת ה' וְאֵת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ:

נראה להציע שבתחילה מונה התורה את רשימת הבקשות של הקב"ה מעם ישראל. ולאחר מכן הולכת הפרשה ומפרטת אותן.

וכך המשך הדברים:

הַן לֵה' אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ: רַק בְּאַבְתֵּיךָ חָשַׁק ה' לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיַּבְחֵר בְּזֶרְעֵם אֲחֵרֵיהֶם בְּכֶם מִכָּל הָעַמִּים כִּי־זֶה יוֹם הַזֶּה: וּמִלְתֶּם אֵת עַרְלַת לְבַבְכֶם וְעַרְפְּכֶם לֹא תִקְשׁוּ עוֹד: כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָּנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד: עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלְמָנָה וְאַהֲבֵה גֵר לֵתֵת לוֹ לֶחֶם וְשִׁמְלָה: וְאַהֲבַתֶּם אֵת הַגֵּר כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

דהיינו, ראשית אומרים שה' לו השמים ושמי השמים (אולי כדי להוסיף את הקשר של הפסוק רק באבותיך... או שמא בא לומר שה' הגדול כ"כ, בחר בנו הקטנים שזה

דבר מעורר יראה) וממילא ראוי לירא ממנו, ובעצם כל מי שיתבונן בזה ירא, אא"כ יקשה את ערפו.

לאחר מכן, ממשיכה הפרשה לפרש, שה' הוא אלהי האלהים כו' - ושם מוצאים ענותנותו, שעושה משפט יתום ואלמנה, והנה כתב הרמב"ם שמצוות ללכת בדרכיו של הקב"ה כוללת ללכת במידת האמצע, ולא נודע מקורו, נראה ברור שזה המקור שלו, שהתורה מצווה ללכת בכל דרכיו, ואומרת שהוא האל הגדול הגבור והנורא, ועושה משפט יתום ואלמנה, ופירשו חז"ל שבמקום גבורתו שם ענותנותו, היינו שההליכה בדרכיו כוללת את ההליכה במידה האמצעית, וכן כוללת עשיית משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה וכמו שדרשו חז"ל, והוא כולל גם את ובו תדבק שזה לידבק גם בדרכיו.

מסקנא, אַת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְבו תִדְבֵק וּבִשְמוֹ תִשָּׁבַע: ואח"כ מגיע חלק נוסף בפירוט הבקשות: הוּא תְהַלְתֶּךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּךָ אֶת הַגְּדֹלָת וְאֶת הַנּוֹרָאָת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרֵימָה וְעַתָּה שְׁמֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב: היינו שה' הוא יחד שמו עליך והוא תהלתך היינו שראוי לך להללו, כי הוציאך ממצרים, ועשה אותך לגוי גדול. מסקנא וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְרַתְּ מִשְׁמֵרַתוֹ וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל הַיָּמִים: ושוב מגיע החלק השלישי שמדבר על העונש לעוברי מצוות ה', ושאינם יכולים להתקיים בעולם: וַיִּדְעֶתֶם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ וְאֲשֶׁר לֹא רָאוּ אֶת מוֹסֵר ה' אֱלֹהֵיכֶם אֶת גְּדֹלוֹ אֶת יְדוֹ הַחֲזָקָה וְיִרְעוּ הַנְּטוּיָה: וְאֶת אֲתוֹתָיו וְאֶת מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם לַפְּרֹעָה מְלֶכֶךְ מִצְרַיִם וּלְכָל אֲרָצוֹ: וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר הֲצִיף אֶת מֵי יַם סוּף עַל פְּנֵיהֶם בְּרִדְפָם אֲחֵרֵיכֶם וַיֹּאבְדוּם ה' עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד בְּאֲכֹם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה: וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתְךָ וּלְאֲבִירֶם בְּגִי אֵילִיָּא בֶן רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַעַם וְאֶת פְּתִיחָהּ וְאֶת אֲהֻלֵיהֶם וְאֶת כָּל הַיָּקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקָרֵב כָּל יִשְׂרָאֵל: כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאָת אֶת כָּל מַעֲשָׂה ה' הַגְּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה: וּמִמִּילָא רְאוּי לָכֶם לְשַׁמֵּר מִצְוֹתָיו. וּשְׁמֵרְתֶם אֶת כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לְמַעַן תִּחְזְקוּ וּבֹאתֶם וּיְרַשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

וכאן מגיע ההסבר לסוף שאלת ה' מעם ישראל: וּלְמַעַן תִּפְאַרְכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ: כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם

כֹּא שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֶרְעֶךָ
וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלֶךָ כְּגֹן הַיָּרֵק: וְהָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעֹת
לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מַיִם: אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ
מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה וְהָיָה אִם שָׁמַע וּגו' הֵינּוּ לְטוֹב לָךְ.

מדור:

מתורת הרב יהודה קופרמן זצ"ל